

Evropska komisija

Naredite korak za čistejše okolje!

Zapovedi in prepovedi za čistejši svet

Naredite korak za čistejše okolje!

- 1 • Uvod
- 3 • Energija
- 8 • Zrak
- 12 • Voda
- 16 • Zemlja

*Imate vprašanja o Evropski uniji?
Pokličite službo spletne pomoči Europe Direct*

**Nova brezplačna telefonska številka:
00 800 6 7 8 9 10 11**

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo v internetu.
Dostop je možen na strežniku Evropa (<http://europa.eu.int>).

Kataloški podatki so navedeni na koncu te publikacije.

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2006
ISBN 92-894-8489-6

© Evropske skupnosti, 2006.

Ponatis je dovoljen samo skupaj z navedbo vira.

Printed in Belgiumi

NATISNJENO NA RECIKLIRANEM PAPIRJU

Pozdravljeni! Ime mi je Hipko.
V tej brošuri vas bom naučil,
kako spoštljivo ravnati z okoljem!

↗ Uvod

Kaj se dogaja?

Dejavnosti človeka v modernem svetu vplivajo na naše okolje. V zadnjih 50 letih se je položaj močno poslabšal: globalno segrevanje, izguba biotske raznovrstnosti, izkoriščanje naravnih virov, vedno večje količine odpadkov, povečana uporaba kemikalij ... Vse to so problemi, ki na žalost lahko ogrozijo naše okolje.

Ali smo se kdaj za trenutek ustavili in se vprašali, zakaj se vse to dogaja? Kdo je odgovoren za to? Kot evropske državljane nas prav gotovo skrbi za svoje okolje, vendar smo pogosto kritični do drugih, na primer do industrije ali vladnih ustanov. Pogosto pozabljamo, da tudi mi močno vplivamo na okolje z načinom življenja in stvarmi, ki jih počnemo. S pravo izbiro vsakodnevnih dejavnosti lahko spremenimo svoj vpliv na okolje v pozitivnega. Majhne spremembe naših vsakodnevnih navad imajo lahko velik pozitiven učinek na okolje.

Ali kdo ukrepa?

S politiko EU se je uspešno zmanjšalo veliko število pritiskov na okolje, nacionalne vlade pa so sprejele pomembne ukrepe za izvajanje zakonodaje EU. Varstvo okolja je postalo glavna prednostna naloga skoraj vseh političnih področij. Tudi industrija okolje obravnava kot glavno prednostno nalogo ter uvaja ukrepe za učinkovito delovanje, ki bo hkrati energijsko učinkovito in spoštljivo do okolja. Vseeno pa morajo pri tem razen EU sodelovati tudi nacionalne vlade in industrija. Najpomembneje pa je, da imamo kot evropski državljani moč, da pomagamo pritisk bistveno zmanjšati.

Kaj lahko storimo?

Majhne stvari, ki jih počnemo vsak dan, lahko skupaj močno vplivajo na okolje. S pravilnim izbiranjem doma, v službi ali trgovini lahko pomembno pripomoremo k zmanjšanju bremena za svoje okolje.

Zato smo oblikovali okoljsko zbirko orodij, ki vam bo pomagala spremeniti navade, se vesti na okolju prijazen način in **narediti korak za čistejše okolje!**

Kaj je okoljska zbirka orodij?

Okoljska zbirka orodij vam bo pomagala pri spreminjanju malih navad, ki bodo naredile veliko razliko. Zbirka orodij vključuje Hipkov ekološki kviz, v katerem so zapovedi in prepovedi v zvezi z okolju prijaznim vedenjem ter baza podatkov zbirke orodij, v kateri je še več informacij za ravnanje na okolju prijazen način.

Zakaj naj jo uporabljam?

Poglejte tako: če potujemo z avtom namesto z vlakom, pri tem povprečno nastane tudi do 30-krat več emisij CO₂. Če pustimo elektronske naprave v stanju pripravljenosti, namesto da bi jih povsem ugasnili, še naprej porabljamo energijo, zaradi česar je račun za elektriko v enem letu večji za 10 odstotkov. To lahko popravimo tako, da spremenimo majhne navade v vsakodnevnem življenju. Z malo truda lahko dosežemo odličen učinek.

Kdaj naj začnem?

Ste že začeli! Branje te brošure vam bo pomagalo spremeniti vaše navade, ravnati na okolju bolj prijazen način in pri tem prihraniti veliko denarja!

↗ Energija

Od začetka 20. stoletja so se temperature na Zemlji hitro višale – povišale so se povprečno za 0,6°C po svetu in 0,95°C v Evropi. Stopnja globalnega segrevanja je zdaj dosegla 0,2°C na desetletje, kar je hitra sprememba glede na pretekle standarde. Vplive segrevanja je že mogoče čutiti in pričakuje se, da bodo z višanjem temperature postali še močnejši.

Podnebne spremembe so pojav, o katerem vsak dan čedalje več poslušamo in beremo. Ampak kaj točno pomeni? In zakaj se naše podnebje spreminja? Kar je še pomembneje, lahko kako ukrepamo?

CO₂ in drugi toplogredni plini (TGP) nastajajo po naravni poti in pomagajo segrevati naš planet. Brez njih bi bila povprečna temperatura na Zemlji približno 30°C nižja. Vendar pa človek za svoje dejavnosti, kot so ogrevanje gospodinjstva, gledanje TV ali vožnja z avtomobilom, potrebuje energijo, ki jo pridobiva z izgorevanjem fosilnih goriv, ki v zameno proizvajajo CO₂.

Zaradi dodatnih TGP se Zemlja na nenaraven način segreva, kar imenujemo globalno segrevanje in njegov splošni učinek so podnebne spremembe. To je potrdila velika večina vodilnih svetovnih strokovnjakov za podnebje.

V EU industrija (vključno s proizvodnjo energije) povzroča 48 odstotkov vseh emisij TGP. Promet povzroča 21 odstotkov emisij in kmetijstvo 10 odstotkov. Ostalih 17 odstotkov emisij TGP povzročajo gospodinjstva in mala podjetja. Odgovorni smo tudi za emisije v drugih sektorjih – na primer zgolj gospodinjstva porabijo 30% vse električne energije, ki se porabi v EU, in polovico emisij v transportnem sektorju povzročijo osebni avtomobili!

Nekaj dejstev

- Povprečno letno število nesreč, povezanih z vremenom in podnebjem, kot so nevihte in poplave, se je v 90. letih 20. stoletja v primerjavi s prejšnjim desetletjem podvojilo.
- Gladina morja v Evropi se je v zadnjih 100 letih dvignila med 0,8 in 3 mm na leto in ocenjuje se, da bo v tem stoletju stopnja višanja gladine še od 2- do 4-krat večja.
- Od sredine 60. let prejšnjega stoletja se je debelina snežne odeje na severni polobli stanjšala za 10 %. Do leta 2050 bo verjetno izginilo tri četrtine ledenikov v švicarskih Alpah.

Kjotski protokol

Kjotski protokol Združenih narodov, ki ga je ratificiralo 148 vlad in je začel veljati februarja 2005, od 36 industrijskih držav zahteva, da do leta 2012 zmanjšajo ali omejijo emisije toplogrednih plinov za 5 do 8 % glede na raven emisij iz leta 1990.

Evropski program o podnebnih spremembah

Leta 2000 je EU uvedla Evropski program o podnebnih spremembah, ki uvaja ukrepe, s katerimi naj bi države članice zmanjšale emisije TGP na cenovno učinkovite načine in s tem izpolnile zahteve iz Kjotskega protokola. V okviru tega programa je EU razvila in izvedla sistem trgovanja z emisijami na ravni podjetij za emisije CO₂: vsaka od držav članic je svojim gospodarskim panogam dodelila omejeno količino emisij CO₂, ki jih lahko med seboj prodajajo in kupujejo, s čimer ohranijo nizke stroške usklajevanja. Ta sistem pokriva skoraj polovico vseh emisij CO₂ v EU.

Program vključuje še več kot 40 drugih ukrepov. Na primer: cilje za povečanje koriščenja obnovljivih energetske virov; standarde energetske učinkovitosti za nove objekte; proizvajalci avtomobilov, ki osebne avtomobile prodajajo v EU, so se prostovoljno obvezali k zmanjšanju emisij CO₂ pri svojih avtomobilih itd.

Kako lahko varčujem z energijo?

Z energijo lahko varčujete na veliko načinov, pri čemer vam ni treba občutno spremeniti navad. Hipko je zbral nekaj namigov, veliko več pa jih lahko najdete v zbirki orodij:

➤ Ugašajte luči!

Veliko nas je, ki doma ob odhodu iz sobe pustimo prižgano luč. Čim več električne energije porabimo, tem več fosilnih goriv je treba pokuriti, da bi to električno energijo proizvedli, pri tem se več emisij CO₂ sprosti v ozračje. S preprosto odločitvijo, da boste eno leto vsak večer ugasnili pet luči v svojem domu, boste prihranili povprečno 60 EUR!

Energijo pa lahko prihranite tudi z nakupom varčnih žarnic – te so petkrat bolj energetske učinkovite. Energijsko varčne žarnice so nekoliko dražje, kar pa uspešno nadomestita zmanjšana poraba energije in tudi do 10-krat daljša življenjska doba.

➤ Energijsko varčni gospodinjski aparati!

Hladilniki predstavljajo povprečno 25 % porabe električne energije v gospodinjstvih. Energija se izgublja vedno, ko pustimo vrata hladilnika odprta, če hladilnika redno ne odmrzujemo ali ko damo vročo hrano v hladilnik. Zaradi 3 mm ledu, ki se nabere v hladilniku, lahko hladilnik porabi 30 % več energije. Če morate kupiti nov hladilnik, izberite takega s samodejnim odmrzovanjem.

Poskrbite, da bodo vaši gospodinjski aparati iz energetskega razreda „A“ glede na obvezno evropsko oznako energetske učinkovitosti. Na primer, pralni stroj energetskega razreda A porabi polovico manj energije od standardnega pralnega stroja.

➤ Sušite na naraven način!

Naraven način sušenja perila je zdaleč najboljši način: ne porablja energije in ne poškoduje oblek! Če se ne morete izogniti uporabi sušilnega stroja, poskrbite, da bodo oblačila pred sušenjem dobro ožeta in namesto visoke nastavitve uporabite srednjo. Preveč ali premalo oblačil v sušilnem stroju povzroči večjo porabo energije. Redno tudi pregledujte filter, da zagotovite največjo energetska učinkovitost.

➤ Znižajte nastavitev termostata!

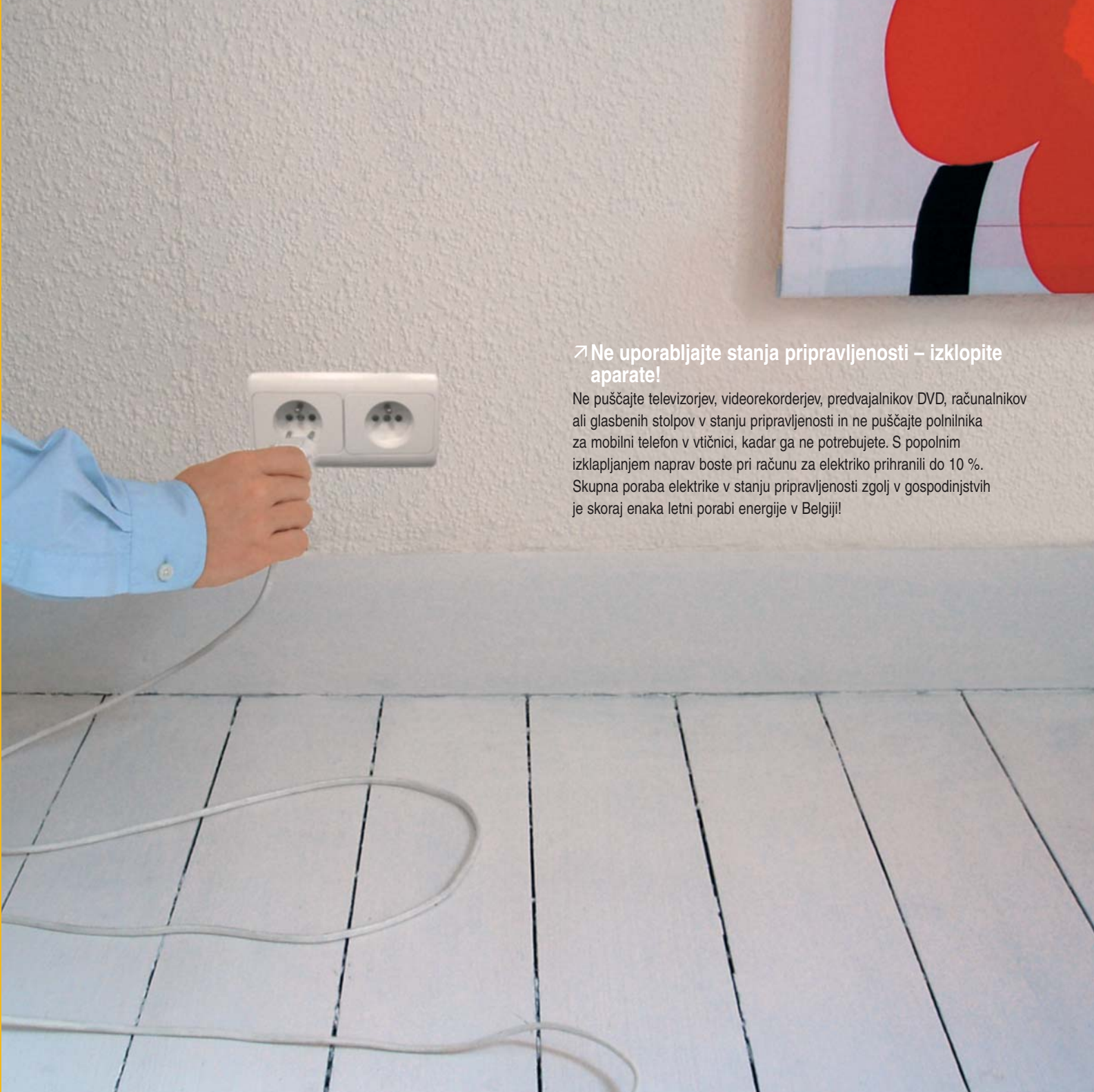
Približno 60 % povprečne porabe energije v evropskih gospodinjstvih se porabi za ogrevanje notranjih prostorov. Če bi nastavitev termostata znižali le za 1°C, bi to komaj zaznali, vendar bi pri letnem računu za elektriko prihranili 7 %.

➤ Izolirajte svoj dom!

Poskrbite, da bo vaš dom dobro izoliran. Na primer, z okni z dvojno zasteklitvijo lahko preprečite tudi do 20 % toplotnih izgub – v povprečju se vam bo denar zanje povrnil v šestih letih. Izgubo toplote v domovih lahko preprečite tudi z drugimi preprostimi ukrepi, npr. če zvečer zagrnete zavese ali zračite sobo le nekaj minut, kar zadostuje za obnovev velike količine zraka v notranjih prostorih. Na preprost način lahko izolirate tudi grelnik vode, tako da ga ovijete v izolacijski plašč.

➤ Uporabite pokrovko!

S tem, ko pokrijete posodo med kuhanjem hrane, lahko prihranite od 60 do 70 % energije, ki je potrebna za pripravo hrane. Tudi uporaba lonca za kuhanje pod pritiskom zmanjšuje porabo energije. In zavrite le toliko vode, kolikor je potrebujete za pripravo skodelice čaja.

➤ **Ne uporabljajte stanja pripravljenosti – izklopite aparate!**

Ne puščajte televizorjev, videorekorderjev, predvajalnikov DVD, računalnikov ali glasbenih stolpov v stanju pripravljenosti in ne puščajte polnilnika za mobilni telefon v vtičnici, kadar ga ne potrebujete. S popolnim izklapljanjem naprav boste pri računu za elektriko prihranili do 10 %. Skupna poraba elektrike v stanju pripravljenosti zgolj v gospodinjstvih je skoraj enaka letni porabi energije v Belgiji!

↗ Zrak

Danes skoraj 80 % Evropejcev živi v mestih. Vrvež velikih mest ter gost promet na cestah in avtocestah močno vpliva na kakovost zraka, ki vpliva tudi na naše zdravje, ker slab zrak povzroča težave z dihanjem in alergije. Zakonodaja EU in nacionalna zakonodaja sta močno napredovali glede reševanja problema onesnaževal zraka, kot so žveplov dioksid, svinec, dušikovi oksidi, ogljikov monoksid in benzen. Na primer, od leta 1990 so se emisije žveplovega dioksida v EU-15 zmanjšale za več kot 60 %, emisije dušikovega oksida pa za 21 %. Vendar kakovost zraka še vedno povzroča težave. Najbolj zaskrbljujoča onesnaževala so delci in prizemni ozon. Ocenjuje se, da je leta 2000 zaradi delcev prezgodaj umrlo

348 000 Evropejcev in zaradi prizemnega ozona 21 000 Evropejcev. V povprečju se je življenjska doba Evropejcev skrajšala za 9 mesecev. Negativni vpliv zaradi onesnaženosti zraka se bo v Evropi nekoliko zmanjšal, če se bo upoštevala sedanja politika v zvezi z onesnaženostjo zraka, brez nadaljnega ukrepanja pa bo ostal še naprej velik.

Cestni promet poleg emisij CO₂ tudi močno onesnažuje zrak. Čeprav so proizvajalci avtomobilov s proizvodnjo energetske učinkovitih avtomobilov dosegli močno zmanjšanje emisij, je na cesti vsak dan več avtomobilov, zaradi katerih cestni promet ostaja pomemben vir onesnaženja.

Delci in ozon

➤ Delci nastajajo predvsem iz virov, povezanih z izgorevanjem, vendar nastajajo tudi iz plinastih onesnaževal, kot so dušikovi oksidi (NO) in hlapne organske spojine (HOS).

➤ HOS vključujejo vire iz petrokemične industrije, motornega bencina, prometa motornih vozil ter topil, ki se uporabljajo v barvah in v več izdelkih za gospodinjstvo. Obstajajo tudi naravni viri HOS, kot so gozdna drevesa, npr. iglavci. Dušikovi oksidi nastajajo predvsem pri izgorevanju fosilnih goriv, npr. v motorjih in elektrarnah.

➤ Ozon je plin, ki nastaja s fotokemično reakcijo med dvema skupinama kemikalij, hlapnih organskih spojin (HOS) in dušikovih oksidov, pod vplivom sončne svetlobe in toplote. Zato se prisotnost prizemnega ozona poleti poveča in škodljivo vpliva na zdravje ljudi (vnetje grla in oči ali težave z dihanjem, zlasti pri bolj občutljivih skupinah ljudi, kot so astmatiki, otroci in starejši). Po drugi strani pa prisotnost ozona v stratosferi ščiti življenje na Zemlji pred nevarnimi sončnimi žarki UV.

Kako lahko pripomorem k čistejšemu zraku?

Morda se zdi neverjetno, ampak sami lahko pripomorem k čiščenju delcev in onesnaževal iz zraka, kadar koli se peljemo v službo ali v šolo, uporabljamo grelec ali klimatsko napravo, ali celo, ko čistimo okna. Tukaj je nekaj namigov v pomoč:

➤ Zrak

➤ Ne v avto ... na kolo!

Leta 2001 se je iz prometa sprostilo 27 % vseh delcev, ki so se sprostili v zrak v Evropi. Povprečno pri eni od treh voženj z avtomobilom se peljemo le 2 km. Če se peljemo s kolesom, ne pripomremo le k zmanjšanju prometa, ampak tudi emisij. Kolesarjenje do trafike ali pekarnice ni le zdravo, ampak je tudi zastoj!

➤ Prisedite k drugim ali izberite javni prevoz!

Odlična rešitev za daljša potovanja je potovanje v skupini z enim avtomobilom ali javni prevoz, ker se lahko več ljudi pelje v enem vozilu. Na potovanju, dolgem 1 200 km, bo avtomobil proizvedel enako količino emisij CO₂, kot bi jo vlak na poti okoli sveta!

➤ Če se morate peljati z avtomobilom ...

- Ko avtomobil segrevate v mirujočem stanju, lahko porabi tudi do 50 % več goriva. Če začnete z vožnjo takoj, se bo motor hitreje segrel na delovno temperaturo.
- Poskušajte vzdrževati ustrezen tlak v pnevmatikah: če je tlak za 0,5 bara nižji, porabite 5 % več bencina in bolj onesnažujete zrak.
- Pri vožnji z vklopljeno klimatsko napravo se poraba goriva poveča za 30 %. Zaradi vožnje pri odprtem oknu se poraba goriva poveča za 5 %.
- Z uporabo strešnega prtljajnika na avtomobilu se poraba goriva poveča od 20 do 30 %. Kolesa je bolje pritrditi na zadnjo stran avtomobila.
- Četrta ali celo peta prestava sta najbolj varčni v smislu porabe goriva.
- Upoštevajte omejitev hitrosti: prihranili boste bencin, proizvedli manj izpušnih plinov in seveda vozili varneje!

➤ Iščite rožico!

Znak za okolje je prostovoljni program, ki spodbuja podjetja, da trgujejo z okolju prijaznimi izdelki in storitvami. Izdelki, označeni z rožico, ne vsebujejo HOS in zato pripomorejo k izboljšanju kakovosti zraka v notranjih prostorih. Poiščite rožico na detergentih za perilo, papirju za higijenske namene ter notranjih barvah in lakih ali pri sesalnikih, televizorjih, obutvi in vzmetnicah!

➤ Izbirajte domače izdelke!

Pri letalskem prevozu izdelkov z enega konca sveta na drugega se proizvede 200- do 400-krat več TGP kot pri prevozu s tovornjakom na razdalji 50 km. Poskusite se prehranjevati z domačimi sezonskimi izdelki: dobri so za vaše zdravje, so veliko bolj okusni, njihov prevoz pa ne proizvaja toliko TGP.

↗ Voda

Po svetu postaja voda naravni vir, ki ga najbolj primanjkuje: manj kot 1 % vode na planetu ljudje lahko uživajo in več kot 1,2 milijarde ljudi nima dostopa do zdrave pitne vode. Na srečo je vode po Evropi na splošno dovolj, čeprav sta na nekaterih področjih južne Evrope pomanjkanje vodni in suša čedalje pogostejša. Količina vode na celini ni problematična, vendar kakovost vode in upravljanje z njo zdaleč nista zadovoljiva in postajata precejšnje breme.

Približno 35 % vode iz naših pip prihaja iz površinskih vod (jezer, rek), od katerih 20 % močno ogroža onesnaženje. Ostalih 65 % vode prihaja iz podtalnic, imenovanih tudi „vodonosniki“, ki zadržujejo deževnico, ki pronica skozi zemljo.

Kakovost vode v Evropski uniji je na splošno zelo dobra in vodo iz pipe lahko varno pijemo skoraj kjer koli. Vseeno pa je vso vodo treba pred uživanjem obdelati, ker je mogoče, da je onesnažena s snovmi, ki se lahko izpirajo v podtalnico in površinske vode (gnojila, pesticidi, industrijske strupene kemikalije ali klice, ki so v vodo prišle s človeškimi ali živalskimi odpadki). Obdelava vode je drag postopek, ki porabi veliko energije.

Zmanjšanje onesnaženosti vode je pomembno ne le zato, ker želimo vodo uporabljati, ampak tudi zato, da zaščitimo rastline in živali v rekah, jezerih in morjih. Čeprav je EU v zadnjih 30 letih veliko storila za zmanjšanje onesnaženja, je treba narediti še veliko in vsak od nas lahko pri tem sodeluje.

Morda boste presenečeni, da industrija, čeprav je deloma odgovorna za onesnaženje, ne velja za največjega krivca. Dokaj preprosto je oblikovati zakonodajo tako, da je industrija prisiljena zmanjšati porabo vode, izboljšati učinkovitost in zmanjšati onesnaževanje. Največje težave povzroča uporaba gnojil in pesticidov. Ko voda pride v stik z njimi, jih odplakne v reke in potem v morje. Hranila, ki so pretežno sestavljena iz gnojil in poljedelskega odtoka (živalska gnojevka), so eden od glavnih vzrokov onesnaženja površinskih

voda. Povzročajo pospešeno rast alg in višjih oblik rastlin, ki odtegujejo drugim rastlinam in živalim kisik, svetlobo in prostor. Ta pojav, imenovan eutrofikacija, škodi biotski raznovrstnosti in onesnažuje površinske vode. Vidni znak „eutrofikacije“ je prisotnost pretiranega cvetenja alg.

Kako lahko vodo odgovorneje uporabljam?

Povprečno 7 % porabljene pitne vode je dejansko namenjene pitju in kuhanju. 22 % se porabi za pranje posode in perila, 20 % za sanitarne sisteme, 39 % za kopanje in prhanje ter 6 % za pranje avtomobilov in zalivanje vrtov. Hipko je zbral nekaj odličnih namigov, s katerimi boste vodo odgovorneje uporabljali:

↗ Dež, dež ... ostani tu!

Deževnica je odlično nadomestilo za pitno vodo. Deževnico lahko zbirate v prazna vedra ali druge posode, ki jih nastavite na prostem. S to vodo lahko operete avtomobil ali zalijete vrt. Zapomnite si, da je najboljši čas za zalivanje vrta zvečer.

➤ Preverite pipe!

Pipa, iz katere voda ves dan kaplja, porabi približno 25 litrov vode. Če bi med umivanjem zob zaprli vodo, bi prihranili 12–15 litrov vode. Če bi vsi Evropejci med umivanjem zob zaprli vodo, bi v enem letu prihranili dovolj vode, da bi napolnili 6 000 olimpijskih bazenov. Pri prhanju se porabi 4-krat manj vode kot pri kopanju. Prhajate se, ravnajte okolju prijazno in prihranite denar pri računih za vodo!

➤ Počakajte ali uporabite funkcijo za pranje polovične količine

Poskušajte prati perilo ali posodo, ko je stroj poln. Če morate oprati manjšo količino, na pralnem ali pomivalnem stroju uporabite funkcijo za pranje polovične količine perila ali posode. Ta funkcija ne bo pripomogla le k varčevanju z vodo, ampak tudi z električno energijo.

➤ Barve, laki, zdravila, olje ...

Ne zlivajte v odtok nobenih kemikalij – nobene barve, laka, insekticidov ali zdravil.

Izogibajte se zlivanju olja v odtok – nobenega olja za cvrtje ali solate in zlasti nobenega motornega olja!

Vsi ti izdelki lahko poškodujejo delovanje sistema za čiščenje odpadkov, s tem ko uničijo favno in zamašijo cevi. Preverite, ali so v vaši bližini centri za zbiranje zdravil in olj, da lahko stara zdravila in porabljeno olje odnesete tja.

↗ Preverite pipe!

Pri prhanju se porabi 4-krat manj vode kot pri kohanju. Prhajte se, ravnajte okolju prijazno in prihranite denar pri računih za vodo!

↗ Zemlja

Biotska raznovrstnost pomeni raznovrstnost življenja vseh oblik – raznovrstnost vrst, genetska raznolikost znotraj ene vrste in ekosistemov. Biotska raznovrstnost omogoča velik obseg ključnih virov, kot so hrana, čista voda in oprashaevanje. Obvladuje tudi podnebne spremembe, ublažitev nevarnosti naravnih nesreč itd. Ocenjena finančna vrednost dobrin in virov, ki jih omogočajo ekosistemi in vrste – v primerjavi z življenjem na Zemlji – je 26 bilijonov EUR na leto – skoraj dvojna vrednost tega, kar vsako leto proizvede človek.

Ocenjeno je bilo, da je sedanja stopnja izumiranja zaradi izgube biotske raznovrstnosti po svetu 1 000 do 10 000-krat večja od stopnje izumiranja zaradi naravnih vzrokov. Glavni vzroki za to izgubo so sistemi intenzivne proizvodnje, spreminjanje življenjskega prostora zaradi gradnje, ekstraktivne dejavnosti, preveliko izkoriščanje naravnih virov z ribolovom in lovom, onesnaževanje in globalne podnebne spremembe.

Ekološka stopinja Evropejca pokriva 4,97 ha*. Če bi vseh 6 milijard ljudi živelo in porabljalo na enak način kot Evropejci, bi potrebovali skoraj 3 Zemlje. Vendar imamo le eno!

V nasprotju s splošno razširjenim prepričanjem je danes glavni problem, ki ga povzročajo sedanji vzorci rabe virov, njihov vpliv na okolje in ne morebitno pomanjkanje nekaterih neobnovljivih virov. Na primer: na videz neomejena razpoložljivost fosilnih goriv in posledično njihova obsežna uporaba pri pridobivanju energije sta povzročili nekatere najresnejše okoljske probleme: onesnaženje zraka in globalno segrevanje. V primeru obnovljivih virov (rastlin, rib, živali) je pomanjkanje že samo po sebi okoljski problem. Na primer, izumrtje nekaterih vrst pomeni izgubo biotske raznovrstnosti in pozidava zemljišč pomeni izgubo življenjskega prostora.

* Več informacij: www.ecologicalfootprint.com.

Opomba: Spletna stran ne izraža mnenja Evropske komisije, niti je ta ne upravlja ali posodablja. Mogoče je, da stran ni na voljo v vseh evropskih jezikih.

Vsako leto samo v Evropski uniji odvržemo 1,3 milijarde ton odpadkov – od tega je približno 40 milijonov ton nevarnih odpadkov. To znaša približno 3,5 tone trdnih odpadkov na vsakega moškega, žensko in otroka. K temu dodajte še 700 milijonov ton kmetijskih odpadkov in postalo bo jasno, da je obdelava in odstranjevanje vsega tega materiala – ne da bi pri tem škodili okolju – velik problem. OECD ocenjuje, da bomo do leta 2020 proizvedli 45 % več odpadkov, kot smo jih leta 1995. Poleg tega se večina tega, kar zavržemo, sežge v sežigalnicah ali odvrže na odlagališča. Oba načina obdelave odpadkov imata negativen vpliv na okolje. Odpadki sproščajo CO₂ in metan v ozračje, kemikalije in pesticide pa v zemljo in podtalnico. Čeprav se odpadkom ne moremo izogniti, lahko vsi pripomoremo k zmanjšanju količine svojih odpadkov.

Nekaj dejstev ...

- V Evropi je približno 42 % sesalcev in 45 % metuljev ogroženih. 80 % zalog rib grozi izumrtje ali njihov položaj ni znan zaradi prelova.
- V Evropi je med letoma 1980 in 2002 število navadnih podeželskih in gozdnih ptic padlo za 71 %.
- Vendar je 18 % ozemlja (EU15) zdaj zaščiteno v okviru omrežja EU Natura 2000.

Ali ste vedeli?

Prikriti odpadki za vsak proizveden izdelek:

- 1 kg aluminija **5 kg**
- Zobna ščetka **1,5 kg**
- Avtomat za kavo **298 kg**
- Mobilni telefon **75 kg**
- Računalnik **1 500 kg**
- Zlat prstan **2 000 kg**

Vir: Wupperstal Institut (www.wupperinst.org)

Opomba: Spletna stran ne izraža mnenja Evropske komisije, niti je ta ne upravlja ali posodablja. Mogoče je, da stran ni na voljo v vseh evropskih jezikih.

Kako lahko zmanjšam količino odpadkov?

En Evropejec povprečno proizvede 1 kg odpadkov na dan. Pravilo za zmanjšanje te velike količine odpadkov je „Zmanjšati – Ponovno uporabiti – Reciklirati“:

➤ ZMANJŠATI

Zmanjšajte količino embalaže s kupovanjem izdelkov v razsutem stanju ali kupujte izdelke, ki jih je mogoče ponovno uporabiti:

- Kupujte sadje in zelenjavo v razsutem stanju namesto predhodno pakiranega.
- Kupujte koncentrirane izdelke, ki potrebujejo manjše pakiranje.

➤ PONOVO UPORABITI

Namesto da stvari odvržete, poskusite najti še druge načine za njihovo uporabo.

- **Obnovite:** podarite kavču nov in moderen videz, namesto da kupite novega.
- **Popravite:** dajte čevlje popraviti, da bodo zdržali dlje.
- **Najdite novo uporabnost:** stari dokumenti za papir za osnutke ali plastične posode za shranjevanje.
- Podarite ali prodajte kot rabljeno blago.

➤ RECIKLIRATI

Ločujete lahko papir, karton, les, aluminijaste pločevinke, plastenke, steklenice in kozarce, električno opremo, strojno opremo IT, baterije ...

Vendar pa se bo vedno zgodilo, da boste morali kupiti pakiranje, ki ga ne boste mogli ponovno uporabiti. V takem primeru poskusite izbrati pakiranje, ki se lahko reciklira in ga ločujete. Staro kartonasto pakiranje se bo uporabilo za izdelavo časopisa, stare steklenice se bodo uporabile za izdelavo novih steklenic, plastenke pa bodo ponovno oživele v obliki nove embalaže, gradbenih materialov ali celo oblek!

➤ Nič več papirnatih brisač!

Zaradi papirnatih brisač za gospodinjstvo v povprečnem evropskem gospodinjstvu nastane 50 kg odpadkov na leto. Če bi jih v vsakem gospodinjstvu uporabljali za higieno in čiščenje, bi zaradi tega nastalo dodatnih 9 milijonov ton odpadkov na leto! Z uporabo krp za prah in cunj za čiščenje se ne boste le izognili odpadkom, ampak boste dejansko ponovno uporabili nekaj, kar ste nameravali zavreči!

➤ **Nakupujte s plastičnimi vrečkami za ponovno uporabo!**

Celo v primerjavi s papirnatimi vrečkami podobne velikosti se pri izdelavi plastičnih vrečk za ponovno uporabo porabi 3-krat manj vode. Poleg tega se bo v zrak sprostito 80 % do 90 % manj TGP in kislih plinov! Z uporabo nakupovalne košare bomo vpliv na okolje še bolj zmanjšali.

➤ **Elektronski odpadki**

Glede na hitrost razvoja tehnoloških inovacij si nas veliko želi nov mobilni telefon, najnovejši TV-sprejemnik ali pomivalni stroj. Količina elektronskih odpadkov raste od 3 % do 5 % na leto, vsak državljan EU proizvede približno 17–20 kg elektronskih odpadkov na leto, in do zdaj se je 90 % teh odpadkov odlagalo na odlagališča, sežigalo ali predelovalo brez predhodne obdelave. Elektronski odpadki vsebujejo snovi, kot so težke kovine in kemikalije, ki so lahko zelo škodljive za zdravje ljudi, če jih ne odlagamo pravilno. Od 13. avgusta 2005 bodo lahko potrošniki v trgovini ob nakupu vsakega novega kosa opreme brezplačno oddali en kos stare opreme.

➤ **Kupujte baterije, ki jih je mogoče ponovno polniti!**

Baterije vsebujejo škodljive kemikalije in kovine in jih je zato treba previdno odlagati na ustreznih zbirnih mestih v vašem kraju. Druga možnost pa je tudi uporaba baterij, ki jih je mogoče ponovno polniti.

➤ **Narava in biotska raznovrstnost**

Zavedanje o poreklu izdelkov, ki jih kupujemo, nam lahko pomaga, da se odvrčamo od podjetij, ki izdelujejo okolju škodljive izdelke. Z odgovornim turizmom lahko pripomoremo k ohranitvi lepot na tistih področjih, ki jih radi obiskujemo.

➤ **REKILIRATI ...**

Ločujete lahko papir, karton, les, aluminijaste pločevinke, plastenke, steklenice in kozarce, električno opremo, strojno opremo IT, baterije ...

HIPKOVI NAMIGI

Hipko ima celo vrsto nasvetov, ki bi jih rad delil z vami. Preskusite se v Hipkovem kvizu znanja in odkrijte še več načinov, kaj lahko storite za čistejše okolje:

http://europa.eu.int/comm/environment/toolkits/index_en.htm

BAZA PODATKOV ZBIRKE ORODIJ

V bazi podatkov zbirke orodij vam je na voljo več kot 140 različnih spletnih strani iz cele Evrope. Zbirko orodij lahko izberete glede na državo, temo, jezik, orodje in/ali ciljno skupino. Preberite, kako se okoljska vprašanja rešujejo v vaši državi ter kako lahko ravnate okolju bolj prijazno doma in v svojem mestu.

http://www.europa.eu.int/comm/environment/toolkits/search_en.htm.

PRODAJA IN NAROČILA

Publikacije za prodajo, ki jih izdaja Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, so na voljo pri prodajnih agentih po vsem svetu.

Kako lahko dobim publikacijo?

Ko dobite seznam prodajnih mest, se obrnite na izbranega prodajalca in naročite publikacijo.

Kako dobim seznam prodajnih agentov?

- Obiščite spletno stran Urada za uradne publikacije:
<http://publications.eu.int>
- ali zaprosite za seznam v papirnati obliki po **telefaksu (352) 2929 42758**.

Evropska komisija
Naredite korak za čistejše okolje!
Zapovedi in prepovedi za čistejši svet

Luxembourg: Urad za uradne publikacije
Evropskih skupnosti
2006 — 20 str. — 21 x 21cm
ISBN 92-894-8489-6

OPOMBA: Spletne strani, navedene v bazi podatkov okoljske zbirke orodij na spletni strani Evropa, ne izražajo mnenja Evropske komisije, niti jih ne upravlja ali posodablja Evropska komisija. Mogoče je, da vse strani niso na voljo v vseh evropskih jezikih.

